

Proklamēta Latvijas neatkarība!

Jeļcins gūst virsroku Maskavā

Mūsu stunda ir sīta

Latvijas neatkarības pasludināšana objektīvi izriet no apstākļa, ka Padomju Savienības valsts vara faktiski ir pārstājusī eksistēt. Un pat Gorbačova iespējamā atgriešanās neatgriezīs PSRS struktūrām spēku lielāku par KPFSR, kuras vadītājs šobrīd ir stāvokļa noteicējs. Taču formālajam neatkarības proklamēšanas aktam ir arī otrs aspekts — mēs nevaram zināt, vai pārskatāmajā nākotnē rastos fiziska iespēja to izdarīt. Nu tas ir noticis. Dievs, svētī Latviju!

Dienas KOMENTĀRS
Viktors Daugmalis

Nogaidīšanas laiks ir beidzies. Arī notikumu attīstība Padomju Savienības teritorijā arvien nepārprotamāk virzās pretī izšķirošajam brīdim. Dod, Dievs, lai tas nebūtu pilsoņu karš, — taču ir pazīmes, ka ar Jeļcina uzvaru Maskavā konfrontācijas asums nebūt nav izuzdis. Sociālajām norisēm ir sava loģika, un tā saka: pretspēki ir saliedējušies tik lielā mērā, ka no vēstures skatuves tie labprātīgi nenois.

Taču skaidrs ir arī kas cits. Lidz šim **neviēnā** vietā, kur varas uzurpatoru komandētajiem spēkiem ir izrādīta bruņota pretestība (precīzāk, demonstrēta gatavība uz to), sadursmes nav notikušas. Un te no svara ir nevis tas, ka acimredzot nav bijušas attiecīgās pavēles, bet tas, ka šādas pavēles pildītu vienīgi relatīvi nelielas grupas. Noskaņojums armijā, spriežot pēc mūsu rīcībā esošās informācijas, liecina par zaldātu un jaunākā komandējošā sastāva gatavību pāriet Jeļcina pusē, ja tam netraucētu risks, kas saistīts ar tiesās priekšniecības pavēļu nepildīšanu.

Mūsu parlamentam būtu jāizstrādā plāns attiecību noskaidrošanai ar okupācijas karaspēka pavēlnieci.

Taču Jeļcina izšķirošais trieciens liek arī mums apsvērt radikālu soļu iespējamību situācijas kontrolēšanai, ciktāl netiktu pārkāpti nevardarīgās pretošanās pamatprincipi. Jāpatur prātā, ka mums var būt dārišana ne tikai ar OMON un desanta daļām, bet arī ar kriminālajām un puskriminālajām grupām. Policijas bataljona ieroču nodošana atstājusi mūs aci pret aci ar bramanīgiem, taču demoralizētiem (taču tāpēc īpaši bīstamiem!) slepkavām raibajās uniformās. Nav ne mazāka pamata uzskatīt, ka stāvoklis Latvijā ir noskaidrojies. Nav kur atkāpties ne Rubīkam ar kompāniju, ne prāvajai omoniešu daļai, kuri ar LPSR karogiem uz bruņumašīnām demonstratīvi riņķo pa Vecrīgu. Latvijā vēl var lit asinis, jo komunistiem vairs nav, ko zaudēt. Tāpēc mums **konkrēti** jādomā par pašaisardzības spēku veidošanu. Taču atkārtosim vēlreiz un vēlreiz — nevardarbība, nevardarbība.

Mums jābūt gataviem uz drošu rīcību brīdī, ja mūsu valsts vadītāji acinās Latvijas tautu aizstāvēt savu valsti. Taču jāsaģlabā vislielākā disciplīna un atbildības izjūta, jo mēs nedrīkstam izprovocēt notikumu pārāk strauju attīstību. Kritiskais brīdis, iespējams, te var iestāties 23. augustā, kad Baltijā uzliesmos ugunsgrābi. Mieru un savaldību. Nekādās «muskulu vingrināšanās»!

Latvija ceļas augšā no pelniem. Būsim modri un apņēmīgi — glāvesmērī ir jāatstāj vecajai imperijai. Iesim droši uz savu valsti, uz savu brīvību, uz demokrātiju. Tagad vai nekad!

1991. gada 21. aug., plkst. 16.

Omoniešu bruņumašīnas taranē barikādē pie Augstākās Padomes.
Foto — Andris Eglītis, Diena

OMON pie parlamenta

Dzintars Medenis, Uldis Nagobads, Iveta Tomsone, Viktors Rudzītis

Rīga, 21. aug. Šodien Rīgā laika posmā no 13.05 līdz 14.15, kad LR AP izskatīja LR konstitucionālo likumu par LR valstisko statusu, apmēram 50 omoniešu veica bruņotu akciju pie Latvijas Republikas parlamenta. Vienības atbalstam Doma laukumā ieradās 5 bruņutransportieri, no kuriem vienam bija pārvietojamā raidstacija. Izvietojusies Doma laukumā «melnās beretes» sāka izklīdināt cilvēkus, kuri bija ieradusies aizstāvēt LR Augstākās Padomes ēku.

Plkst. 13.33 viens no OMON kaujiniekiem pa rāciju saņēma pavēli, kuras saturu noskaidrot neizdevās. Saklausīt varēja tikai frāzi: pēc trim minūtēm sākam. Viena no «beretēm», kura atradās automobili UAZ 50—85 LTA, Dienai paskaidroja: «Mēs esam saņēmuši pavēli izklīdināt nesankcionētu mitiņu». 13.43 bruņumašīnas sāka virzīties pa Jēkaba ielu uz AP ēkas pusi. Lai piespiestu kaujas ratu priekšā stāvošos cilvēkus izklist, tika pielietotas armijas dūmu sveces

Komandantstunda netiek ieviesta

Kārlis Seržants

Rīga, 21. aug. Latvijas Republikas iekšlietu ministra vieta izpildītājam Pēterim Jekimovam šodien ap plkst. 10 bijusi tikšanās ar Baltijas kara apgabala pavēlnieku Fjodoru Kuzminu. Tikšanās laikā F. Kuzmins esot teicis, ka pašreizējās apstākļos komandantstundas ieviešana Latvijā un Rīgā neesot nepieciešama. Viņš ļoti cerot, ka tāda vajadzība arī neradīsies.

ar abreviatūru X. Atsevišķi OMON kaujinieki pret cilvēkiem, kuri nevēlējās pakļauties spiedienam, pielietoja spēku, grūstot tos un sitot ar stekiem. Daudzi no klātesošajiem meta dūmu sveces atpakaļ, par ko arī tika īpaši vajāti. Bruņumašīnas apstādina barikādē, kuru tas centās nobīdīt malā, bet, kad tas neizdevās, videjo betona bloku aizkāja ar trosi un novilkā 10 metrus nostāk.

Pēc šīs akcijas omonieši apstājās, nevarēdami nolemt, ko darīt tālāk. Ar stekiem un automātu laidnēm tika izklīdināti cilvēki arī Smiļņu ielā. Raimonds Džeriņš, viens no LR AP aparāta darbiniekiem, pienāca klāt OMON stārsinam Teckinam un vēlejas uzzināt, ko omonieši grib darīt tālāk. Teckins esot paziņojis, ka milicijas darbinieki nedrīkst izrādīt nekādu pretestību, pretējā gadījumā nekavējoties tiks izmantota asaru gāze. Sarunas laikā Teckins R. Džeriņam norāvis pie krūtīm piespraustu nozīmīti — sarkanbaltsarkano

Nekādi īpaši rīkojumi LR leM nav doti, un tā veic savu tiesu pienākumu izpildi — kārtības nodrošināšanu un noziedzības apkarošanu. Tika pārrunāts arī jautājums par Kauguru milicijas skolas ienākšanu. Šī operācija notikusi barbariski — nevajadzīgi sabojājot skolas īpašumu. F. Kuzmins atbildējis, ka tādas operācijas esot iespējami pārspilvējami. ◆

Latvijas Republikas Augstākās Padomes Konstitucionālais likums Par Latvijas Republikas valstisko statusu

Latvijas Republikas Augstākā Padome, apzinoties savu atbildību tautas priekšā, ņemot vērā 1990. gada 4. maija Deklarāciju «Par Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanu», 1991. gada 3. marta Vislatvijas tautas aptaujas rezultātus un to, ka 1991. gada 19. augustā PSRS valsts apvērsuma rezultātā ir beigušas eksistēt konstitucionāls valsts varas un pārvaldes institūcijas — un nav iespējams realizēt 1990. gada 4. maija Deklarācijas «Par Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanu» 9. p. par valstiskās neatkarības atjaunošanu sarunu ceļā.

Latvijas Republikas Augstākā Padome nolemj:

1. Noteikt, ka Latvija ir neatkarīga, demokrātiska republika, kurā Latvijas valsts suverēnā vara pieder Latvijas tautai un kuras valstisko statusu nosaka 1922. gada 15. februāra Latvijas Republikas Satversme.
2. Atzīt par spēku zaudējušu 1990. gada 4. maija Deklarācijas «Par Latvijas neatkarības atjaunošanu» 5. p., kas noteica pārejas periodu valsts varas «de facto» atjaunošanai.
3. Lidz PSRS okupācijas un aneksijas likvidēšanai un Saeimas sasaukšanai Latvijas Republikā augstāko valsts varu pilnībā realizē Latvijas Republikas Augstākā Padome. Latvijas Republikas teritorijā ir spēkā tikai tās augstāko valsts varas un pārvaldes institūciju likumi un lēmumi.
4. Konstitucionālais likums stājas spēkā līdz ar tā pieņemšanas brīdi.

Latvijas Republikas Augstākās Padomes priekšsēdētājs
A. Gorbunovs
Latvijas Republikas Augstākās Padomes sekretārs
I. Daudišs

Demokrātiskie spēki pilnībā kontrolē stāvokli Maskavā, sazvērmieku vadītāji bēg, Jeļcins pārņēmis armijas, VDK un leM vadību Krievijas teritorijā.
Plkst. 18.15

Uzbrukums LNNK birojam

Ilmārs Punka, Viktors Rudzītis, Dzintars Medenis

Rīga, 21. aug. Šodien plkst. 12 bruņoti cilvēki militārās formās un civildrēbēs iebruka LNNK birojā un tajās pašās telpās esošajā LTF Centra rajona nodaļas koordinācijas centrā. Bruņotie cilvēki ieradās ar mikroautobusu *Latvija* (gaišzilā krāsā, valsts numurs 22 - II LTA) un oranžas krāsas *Moskviča* furgontipi (valsts numurs 05 - 71 LTL). Iebrukušie cilvēki esot pārmeķējuši LNNK un LTF nodaļas birojos atrodošos dokumentus, vairākus arī papēmuši līdzī. No LTF Centra rajona koordinācijas centra viņi ir aiznesuši japāņu mikrokalculatoru, vairākas *Daugavas Vanagu* izdotās grāmatas un divas neskartas biļešu grāmatīņas, kas bija domātas Latvijas Sarkanā Krusta labdarības koncertam, kuram vajadzētu notikt 31. augustā. No

LNNK biroja esot aiznestas gāzmaskas.

Kāds vīrietis, kurš gadījies tuvumā LNNK biroja telpām uzbrukuma laikā ticis aizturēts un aizvests līdzī. Vīrietis bija apmēram 60 gadu vecs, gērbies sīnēpu krāsas džemperī. Antoni Klagišs, kurš šajā laikā gājis garām ēkai, kurā atrodas LNNK birojs, nepakļaudamies OMON pavēlēm ticis ievilkts kāpu telpā, kur viņu piekāva, vispirms iesietot ar laidni pa galvu, pēc tam, kad viņš nokrita, pa muguru. Sievietēm, kas atradās biroju telpās, tika draudēts. Vienai no divām kanādas pilsonēm, kas atradās LTF Centra nodaļas biroja telpās un tika nostādītas ar rokām pie sienas, sākas sirdslēkme. Uzbrucēji bijuši astoņi, trīs no tiem OMON formas tērpos un bruņoti ar automātiem, pārējie civilā, rokās bijušas pistoles.

Viens no tiem esot pazīts —

OMON kaujinieks Sergejs Golo-doks. Biroja darbinieki izteica aizdomas, ka viens no uzbrucējiem pirms ielašanās ir ieslēdzies tualetes telpās.

Promejojot piedraudēts, ka divu dienu laikā LNNK birojam jāatstāj savas telpas, citādi viņi tiks vēlreiz «apciemoti». Pieminēšanas vērtā ir viena omonieša frāze: «Visu, kas mums ir vajadzīgs, viņi ir aiznesuši!» (Visa kopēšanas aparātūra un iekārtas jau iepriekš bija evakuētas). Kas gan tik nepieciešams ir OMON — atbilde tā arī netika saņemta.

Šodien plkst. 14 savā dzīvoklī Rīgā, Čaka ielā 66 — 21 LPSR prokuratūras darbinieki aizturēja brīvprātīgās kārtības sargu vienības vadītāju Pēteri Vērti. Aizturētā dēļ LR AP preses centram ziņojis, ka akciju dalībnieki savu rīcību motivējuši ar Pētera Vērtis darbību janvāra notikumu laikā. ◆

